

HANDREIKING OUDERINITIATIEVEN

Scholen gemengder maken door ouderinitiatieven

SCHOOL IN DE WIJK
HIER ONTMOETEN WIJ ELKAAR

The illustration shows a brown school building with a white banner that reads 'SCHOOL IN DE WIJK' and 'HIER ONTMOETEN WIJ ELKAAR'. In the foreground, a diverse group of people, including adults and children, are engaged in gardening activities. A woman in a red shirt is watering plants in a raised bed, while a child in a blue shirt is kneeling and working in another. To the right, a man in a black shirt is using a shovel to plant a tree, and a child in a red hoodie is watering it. In the bottom left, a woman in a pink shirt is holding a basket of yellow flowers, and a child in a blue shirt is standing next to a red scooter. The background is a simple green lawn and a light blue sky.

Tips voor
ouders, scholen
en gemeenten

Op diverse plaatsen in Nederland, vooral in de grotere steden, zijn er basisscholen waar bijna geen kinderen zonder migratieachtergrond naartoe gaan. Dit kan te maken hebben met de samenstelling van de buurt. Kinderen gaan meestal in hun eigen buurt naar school. Maar het heeft ook te maken met keuzen van ouders, of met informatie die zij hebben over scholen. Ouders willen vaak wel kiezen voor een gemengde school in de buurt, maar die is er niet altijd. Er is veel segregatie. Ouders willen vaak ook niet dat hun kind de enige of een van de weinige kinderen is zonder migratieachtergrond op een school. Er zijn ouders, gemeenten en scholen die proberen scholen gemengder te maken. In deze handreiking bespreken we waarom dit belangrijk is en wat helpt om deze (ouder)initiatieven te laten slagen.

WAT IS EEN OUDERINITIATIEF?

Een ouderinitiatief wordt vaak genomen door ouders zonder migratieachtergrond die hun kinderen naar een school willen laten gaan waar juist veel kinderen met een migratieachtergrond zitten, zodat de school gemengder wordt. Soms zijn het ook ouders van kinderen die al op school zitten, die zo'n initiatief nemen, of scholen zelf die het voortouw hebben.

WAAROM ZIJN OUDERINITIATIEVEN BELANGRIJK?

Uit wetenschappelijk onderzoek is duidelijk dat (etnische) segregatie in het onderwijs een onwenselijk fenomeen is dat de kansengelijkheid in stand houdt en/of laat toenemen. Al langer wordt van overheidswege getracht onderwijssegregatie te bestrijden. Bestrijding is niet alleen vanuit het oogpunt van kansengelijkheid maar ook vanuit het oogpunt van samenleven belangrijk. Het is wenselijk als kinderen met en zonder migratieachtergrond samen naar school gaan. Zo leren ze elkaar kennen en geeft dat meer kans dat ze later goed met iedereen om kunnen gaan. Het samen opgroeien is voor ouders vaak een reden om het initiatief te nemen.

HOE BEGIN JE EEN INITIATIEF?

Vaak is er een klein groepje ouders dat elkaar al kent en samen besluit tot een initiatief. In de eerste fase vraagt het veel onderling overleg: ouders zoeken naar een school die geschikt zou kunnen zijn, ze gaan soms in gesprek met meerdere scholen.

Waar moeten ouders op letten als ze een initiatief willen beginnen ?

- **Een groepje ouders** vinden dat samen wil investeren. Goed verwachtingen afstemmen en met elkaar verkennen wat ieder kan doen.
- **Je licht opsteken** bij bestaande ouderinitiatieven; soms zijn deze via de gemeente te vinden. Landelijk is er informatie via het Landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen. www.gemengdescholen.nl.
- **Een goede school vinden.** Veel ouders die een initiatief beginnen of mee willen doen, zijn hoogopgeleid en letten goed op de kwaliteit van de school; of de school bijvoorbeeld goed is afgestemd op kinderen met uiteenlopende niveaus. Een ouderinitiatief kan mislukken als de school bij nader inzien niet voldoende kwaliteit blijkt te hebben of onvoldoende weet in te spelen op behoeften van kritische nieuwe ouders. Ouders die het initiatief starten, moeten zelf geloven in de kwaliteit van de school.
- **Verskillende kanalen benutten** om ouders te vinden en te binden aan het initiatief. Het beste werkt het als je ouders actief benadert. En ze ook uitnodigen om op school te komen kijken en te praten en met ouders die al kinderen op

school hebben bijvoorbeeld. Een wervend artikel in een lokale krant of social media inzetten om het initiatief onder de aandacht te brengen kan helpen om nieuwe ouders te vinden en enthousiasmeren.

- **De link met de wijk sterk houden.** Als school en ouderinitiatief sterk betrokken zijn in de wijk en (buitenschoolse) activiteiten ondersteunen of zelf initiëren, kunnen verschillende typen ouders kennismaken met de school.
- In samenspraak met de school **contact maken** met de ouders die al kinderen op school hebben.
- **Lange adem.** Ouderinitiatieven zijn kwetsbaar. Ouders kunnen verhuizen of afhaken en het kost veel tijd voordat de veranderingen bestendig zijn en de school uit zichzelf ouders zonder migratieachtergrond blijft aanspreken. Het is belangrijk een aantal jaren trekkers aan het initiatief te verbinden en actief ouders te blijven werven.
- **Investeren in elkaar.** Er kunnen grote verschillen zijn tussen ouders, qua opleidingsniveau, levensvisie of culturele aspecten. Wie aan een ouderinitiatief begint, is vaak idealistisch en realiseert zich niet altijd welke gevoeligheden of verschillen kunnen spelen in het proces van de opstart van het initiatief, maar ook als kinderen eenmaal bij elkaar in de klas zitten. Verbindende activiteiten kunnen helpen, evenals echte nieuwsgierigheid naar de ander en bewustzijn van (ervaren) ongelijkheden of gevoeligheden die kunnen spelen.

"Het waren twee werelden die bij elkaar kwamen: het was een school met bijna alleen maar huisvrouwen. De hoogopgeleide ouders die er kwamen, kwamen met een totaal andere wereld in aanraking. Verwachtingen van met elkaar spelen na school, dat was ook lastig. Want zelfs als je kinderen uitnodigt, konden er belemmeringen zijn om kinderen te laten meedoen."

Ouder

WAT KUNNEN SCHOLEN DOEN?

Scholen zijn belangrijke partners in ouderinitiatieven; hun steun en draagvlak zijn onmisbaar bij het laten slagen ervan. Sommige scholen gaan overigens ook zelf actief op zoek naar nieuwe ouders en kinderen om hun school gemengder te maken. Door bijvoorbeeld activiteiten te organiseren waarbij buurtbewoners worden betrokken; daaronder kunnen ook ouders met jonge kinderen zijn die op die manier in de school geïnteresseerd raken.

Wat kunnen scholen doen om ouderinitiatieven te laten slagen?

- **Echt willen.** Om het ouderinitiatief te laten slagen, is het belangrijk dat de school het initiatief steunt en de urgentie ervan onderschrijft.
- **Draagvlak creëren** in het team; docenten betrekken en informeren is daarbij cruciaal.
- Met nieuwe en zittende ouders samen (blijven) **investeren in een inclusieve school**. Zittende ouders niet het idee geven dat nieuwe ouders of kinderen

worden voortgetrokken. Zorgen dat alle ouders vanuit hun eigen kwaliteiten worden aangesproken bij ouderbetrokkenheid. Zorgen voor een brede samenstelling van MR of Ouderraad.

- **Investeren in de kwaliteit** van het onderwijs en laten zien aan ouders wat je hieraan doet.
- **Investeren in kinderopvang.** Kinderopvang aan de school verbinden kan helpen om een ander type ouders aan te trekken. Ouders maken dan via voor-schoolse opvang al kennis met de school. Ook de aanwezigheid van naschoolse opvang kan een reden zijn om voor een school te kiezen.
- **Nieuwe vormen van communicatie** ontwikkelen met ouders naast al bestaande vormen is vaak nodig met de komst van een ouderinitiatief op school.
- Het initiatief niet aan zijn eigen succes ten onder laten gaan; opletten dat ouders met en zonder migratieachtergrond op je school terecht blijven kunnen en de mix evenwichtig blijft.

"Ik zag dat Turkse en Marokkaanse ouders - er was iets met een docent van groep 3 waar ze het niet mee eens waren - zij hoopten dat de Nederlandse ouders iets tegen de juf zouden zeggen. Zij hadden een cultuur van: wij zeggen niks. Toen hebben we de MZR en OR ingesteld, want die was er nog niet. Daarin wisten we ook Turks en Marokkaans-Nederlandse ouders in te betrekken. Er kwam een omslag bij de ouders, maar tegelijkertijd kwam er een omslag in het team: veel gingen weg, nieuwe kwamen terug."

Directeur basisschool

WAT KAN DE GEMEENTE DOEN?

Gemeenten werken soms aan menging van scholen, via postcodebeleid bijvoorbeeld. Maar zij kunnen ook op andere manieren segregatie tegengaan. Hier bespreken we hoe gemeenten kunnen helpen ouderinitiatieven tot een succes te maken.

- Een **scholencarrousel** organiseren waarbij ouders gestimuleerd worden ook op scholen te gaan kijken waar zij normaal niet zouden gaan kijken; zittende ouders met verschillende achtergronden (opleiding, culturele achtergrond) daarbij betrekken. Zij kunnen de beste informatie geven over hoe het is op een school.
- Ondersteuning organiseren voor scholen of ouders die een ouderinitiatief beginnen. Bijvoorbeeld door ouders van bestaande initiatieven met elkaar in contact te brengen en ervaringen uitwisselen; of door scholen te coachen in hoe zij een breed draagvlak op school onder ouders en docenten kunnen bewerkstelligen voor het ouderinitiatief. Of waar ze rekening mee moeten houden nu ze andere type ouders binnen krijgen en hoe om te gaan met de nieuwe groepsdynamiek die zal ontstaan.

"Heel belangrijk is dus niet alleen informeren, maar ouders echt meenemen in hoe de school gaat veranderen. Je kan de invulling niet als school of ouders bepalen, je moet draagvlak creëren, anders wordt het top-down".

professional die scholen ondersteunt

'Effect daarvan (organiseren scholentocht) was dat ouders via (zittende) ouders kennis maakten met scholen waar ze anders niet naar binnen zouden lopen.

Voor iedereen had de scholentocht een meerwaarde.

Zowel voor ouders die kennis maakten met andere ouders en scholen, als voor de scholen zelf die steeds gemengder werden.'

MEER WETEN?

Deze handreiking is gemaakt naar aanleiding van een onderzoek uitgevoerd door Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS). Voor dit onderzoek is literatuur geraadpleegd en is informatie over bestaande ouderinitiatieven bij elkaar gebracht. De kern van het onderzoek vormden interviews met een tiental ouders en enkele professionals die betrokken waren of zijn bij (de ondersteuning van) ouderinitiatieven in verschillende steden. De resultaten zijn besproken en aangescherpt met experts op dit terrein. Het onderzoek vond plaats in 2020. Het rapport is verschenen in 2021 en te vinden op www.kis.nl.

Titelgegevens van het rapport: Mesic, A., Day, M., Distelbrink, M & Pels, T. (2021). Ouderinitiatieven. Verkennend onderzoek naar de randvoorwaarden, succes- en faalfactoren van ouderinitiatieven die zich inzetten voor het gemengder maken van scholen. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Voor het onderzoek is nauw samengewerkt met het Landelijk Kenniscentrum gemengde scholen. Dit Kenniscentrum geeft ondersteuning en advies aan initiatiefnemers van ouderinitiatieven en heeft een uitgebreide brochure met tips, waarin ook de resultaten van ons onderzoek zijn verwerkt. www.gemengdescholen.nl

KIS INFO

Vragen? Neem contact met onze onderzoeker Amella Mesic: Amesic@verwey-jonker.nl.

